

AB

Preventionscentrum i Stockholm - Precens

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Charlotte Skawonius

C

D

E

Till Länsstyrelsen i Stockholms län

K O M E T , F Ö R Ä L D R A T R Ä N I N G ,
L E D A R S K A P I K L A S S R U M M E T
F O R T S A T T U T V E C K L I N G A V
B E H A N D L A N D E I N S A T S E R

**Ansökan till Länsstyrelsen i Stockholms län om utvecklingsmedel till
behandlingsinsatser**

Bakgrund

Om Komet

I juli 2003 påbörjade Precens PMT-projektet¹ med hjälp av ekonomiskt bidrag från länsstyrelsen. Länsstyrelsen har beviljat projektet en miljon kronor för vardera två år, till och med 30.6.2005.

Projektet, som numera heter Komet, går ut på att utveckla och genomföra ett föräldraträningsprogram och ledarskap i klassrummet. Varje termin

¹ För att slippa bokstavsförkortningar och i stället ha svenska benämningar går programmen från och med våren 2004 under namnet Komet - föräldraskapscirklar och Komet - ledarskap i klassrummet.

SWEDENBORGSGATAN 20, 106 64 STOCKHOLM, TELEFON: 508 25 603,

MOBIL: 070 47 25 603, FAX: 508 25 202,

E-POST: CHARLOTTE.SKAWONIUS@SOT.STOCKHOLM.SE

sedan starten har tre och halv dags utbildning i föräldraträning samt handledning under två terminer genomförts. Dessutom har nio handledare inom stadsdelsförvaltningarna utbildats. Två psykologer håller i utbildning och handledning och leder varsin föräldragrupp tillsammans med en person. Sjutton av stadens arton stadsdelsförvaltningar, deltar i projektet med personal, sammanlagt ungefär hundra personer. De utbildas till gruppleddare och leder föräldrakrklar. Sammanlagt 79 föräldragrupper har genomförts sedan utbildningen började i oktober 2003. I varje grupp deltar i genomsnitt föräldrar till fem barn. Komet i skolan utbildar resurs- och stödteam samt resurspersoner i skolorna som i sin tur utbildar och handleder lärare i klassrummet.

Behov av beforskade behandlingsinsatser

Forskning visar att barn som är okoncentrerade, störande och bråkiga i hög utsträckning "... kommer att misslyckas inlärningsmässigt och få kamratproblem, vilket ökar sannolikheten att de ska söka sig till vänner som leder in dem i mer allvarliga former av antisociala aktiviteter, speciellt om de är bosatta i områden med generellt hög kriminalitet".² I tonåren och i vuxen ålder är dessa elever följaktligen också klart överrepresenterade vad gäller alkohol- och drogmissbruk samt psykisk ohälsa.³ Hyperaktivt beteende i barndomen, tidig impulsivitet och antisocialt beteende är de viktigaste indikatorerna för utvecklande av olika former av sociala störningar däribland alkoholproblem.⁴ Stattin et al säger att "... vetenskapligt robusta interventionssatsningar i spädbarnsåldern/tidiga barndomen är ett viktigt redskap för att förhindra alkohol/drogmissbruk i tonåren och senare i livet". De säger vidare att ett viktigt steg mot att förbättra svenska ungdomars framtidsutsikter är att uppdatera arbetsmetoder i linje med "vad vi vet fungerar".⁵

Det är angeläget att inom stadsdelsförvaltningarna utveckla behandlingsinsatser för barn och ungdomar i alla åldrar och metoder som kan förebygga utvecklandet av senare missbruk och kriminalitet. Precens vill bidra till att vidareutveckla både förebyggande och behandlande evidensbaserade metoder och insatser som är riktade mot individer och grupper. För att göra det skaffar sig staden ytterligare kompetens inom förebyggande och behandlande metoder som forskning har visat vara effektiva.

² Conduct Problems Prevention Research Group, 199, s.632

³ Kazdin 1998; Kupersmidt, Coie & Dodge, 1990; Ledingham, 1999; Mc Donald & Achenbach, 1999; m fl

⁴ af Klinteberg i Andréasson 2002 Sfhi

⁵ Ferrer-Wreder, Koutakis och Stattin i Andréasson, 2002 Sfhi

Två sådana metoder går under beteckningen föräldraträning /föräldraskapscirklar - Parent Management Training förkortat PMT och Ledarskap i klassrummet - Classroom management.

Socialtjänstförvaltningen stöder med bidrag från Mobilisering mot narkotika uppbyggnad av två stadsdelsbaserade MST-team (Multi Systemisk Terapi) och utvecklande av MST insatser. Stadens kompetensfond understöder också de sex inblandade stadsdelsförvaltningarnas deltagande. MST behandling vänder sig till ungdomar i åldern 12-17,5 år. MST och Komet (PMT) är besläktade metoder, som till stor del använder sig av beteendeterapeutiska metoder. PMTO (Parent Management Training Oregon) som är ett mer behandlingsinriktat program används i Norge och ingår som en del i Atferdssenterets⁶ verksamhet.

En utveckling av Komet att fungera som behandlande insats skulle fylla ett behov av hemmabaserade behandlingsinsatser även för åldersgruppen under tolv år.

Forskning har visat att strukturerade föräldraträningsprogram med inriktning på praktisk träning och övning med hemuppgifter är framgångsrika, särskilt för att arbeta med föräldrar till barn som agerar ut, som kan vara svåra att få kontakt med och som har svårigheter med koncentration och kamratrelationer. Det är sådana svårigheter som leder till att barn lätt hamnar utanför i sociala och pedagogiska sammanhang, vilket kan leda till ett mer befäst utanförskap, missbruk och andra oönskade beteenden. Program finns också utvecklade för lärare för att underlätta deras arbete med hela klassen och med barn som har svårigheter med koncentration och relationer. Forskning visar att ju tidigare insatser kan göras desto större är möjligheterna till framgång. Dessutom visar forskningsresultat från bland annat Baltimore att en kombination av föräldraskapscirklar och ledarskap i klassrummet ger förstärkta effekter.

Komet i nuläge

Kometprojektet har nu pågått i drygt ett och ett halvt år och avsikten är att det i sin nuvarande form ska pågå till och med december 2005. Till dags dato räknar vi med att totalt cirka 400 barn och 450 föräldrar har fått hjälp. Omkring 90 föräldragrupsledare och nio handledare har utbildats. En manual har utvecklats med en föräldradel som har översatts till: arabiska, somaliska och turkiska samt videofilmer och material. Resurs- och stödteam i skolor ges utbildning i Komet i skolan, så att de kan hjälpa lärare i

⁶ <http://www.atferd.unirand.no>

klassrummet med elever som är okoncentrerade och stör. Under våren 2005 utbildas nya föräldragrupsledare och handledare, sjuutton stadsdelsförvaltningar deltar.

Komet utveckling

	Medverkande SDF	Aktiva grupper	Utbildade gruppledare	Antal barn	Antal föräldrar	Handledare
Hösttermin 2003	7	15	30	75	86	
Vårtermin 2004	12	30	30	150	173	
Hösttermin 2004	16	34	25	170	196	9
Vårtermin 2005	17	30	15	150	173	13
Summa	17	109	100	545	628	22

Vi har nu, genom att anställa ytterligare en psykolog, gjort det möjligt för alkoholkommitténs och MOB:s sex försökskommuner att delta i utbildningen.

Preliminära resultat från utvärderingen

En utvärdering av föräldraträningen pågår inom FoU-enheten, de preliminära resultaten är positiva. Föräldrarna som har deltagit motsvarar i stort ett tvärsnitt av Stockholmsföräldrar. Sju av tio föräldrar beskriver att deras barn har beteendeproblem. Endast 12 % av föräldrarna har hoppat av och frånvaron har varit låg, vilket får betraktas som bra, eftersom grupperna pågår i elva veckor och kräver stor aktivitet av familjerna. Avhoppet har ofta berott på andra faktorer än Komet. Majoriteten av föräldrarna tycker att förbättringar har skett och att Komet har hjälpt dem. Effekttutvärderingen pågår och är ännu inte klar.⁷

Ny utveckling av Komet-projektet

Precens vill nu vidareutveckla Komet-projektet i tre parallella riktningar :

- Föräldrakomet som riktad insats till familjer med komplex problematik
- Föräldrakomet som en generell förebyggande metod
- Komet anpassat för något äldre barn och flera kulturer

⁷ Ur kommande rapport från FoU-enheten.

Den här ansökan avser den första punkten, nämligen utvecklandet av Komet som en behandlande insats.

Syften med projektet är att:

- Utveckla behandlande sociala insatser på hemmaplan för barn och unga
- Utveckla och förbättra sociala insatser som har forskningsstöd
- Utveckla, fördjupa, förbättra och stärka uppnådd kompetens
- Utveckla modeller för varaktigt stöd och kompetensutveckling
- Ytterligare förankra och utveckla uppnådda kunskaper i stadsdelarna

Föräldrakomet och skolkomet som riktad multimodal insats till familjer med komplex problematik

Föräldragrupperna riktar sig visserligen till föräldrar som har svårigheter i relationen till sina barn men inbjudan har hittills gått ut öppet. Stadsdelsförvaltningarna har uttryckt behov av att också kunna rikta insatsen till familjer som socialtjänsten och/eller skolan anser behöver stöd och som de skulle kunna remittera till grupperna. En insats skulle då utvecklas, som innehöll mer stöd till familjerna. Delar i en sådan utveckling skulle vara:

- Att utveckla ett ”screeningsinstrument” som kan användas i socialtjänsten för att bedöma vilken/vilka form/er av stöd och insatser familjen skulle behöva. Utgångspunkten kommer vara instrument som redan användas bland annat inom barn- och ungdomspsykiatrin.
- Grupper för föräldrar som har svårt att skapa utrymme eller motiv för deltagande i en föräldraträningsgrupp. Man skulle behöva hitta sätt för att underlätta deras deltagande, till exempel motiverande samtal och stressreduktion i grupp, för att uppnå minskad ångest och generell psykisk hälsa.
- Insatsen kan kompletteras med individuella samtal, avlastning, samarbete med skolan och insats med skolkomet. Insatserna skulle självklart ”skraddarsys” till varje familj.
- Anpassa föräldramanualen för en längre och behandlande insats.
- Förbättra och anpassa de korta videofilmer som ingår i materialet.
- Anpassa metoden till äldre barn/ungdomar och ytterligare till föräldrar med olika kulturbakgrund.

Ett samarbete har redan inletts med Bup-Signal, som är en länsövergripande specialistenhet för barn med trots- och uppförandeproblem. Efter-

som vi i stor utsträckning arbetar mot samma målgrupp önskar vi vidareutveckla detta samarbete som en del av projektet - både som modell för samarbetsformer och för att tillsammans utbyta och utveckla kunskaper och erfarenheter. Ett konkret sådant samarbete gäller screeninginstrumentet.

Stor kompetensresurs i staden

Det pågående projektet har lett till en snabb spridning av både teori och praktik i grundläggande kognitiva beteendeterapeutiska principer. När projekttiden är slut kommer det att finnas 100-120 gruppledare samt 22 handledare. En utbildad gruppledare har ett års erfarenhet av att leda föräldragrupp, har tre dagars utbildning med teoretisk introduktion i kognitiva beteendeterapeutiska principer samt fått omfattande handledning. Handledarna har en gruppledarutbildning i botten som har byggts på med 60 timmars utbildning i KBT. Utöver detta ingår i utbildningen att handleda en grupp under ett år samt att få handledning på handledning.

En styrka i projektet är att utvecklingen sker i nära samarbete med föräldragruppsledare inom stadsdelsförvaltningarna. Unikt för projektet är att det bygger på beforskade metoder och att dess utveckling och anpassning till och svenska förhållanden samtidigt utvärderas av FoU-enheten.

Inom Precens är vi nu en liten grupp som arbetar med Komet för föräldrar och i skolan. En gedigen kompetens har byggts upp, som vi är angelägen att förvalta och utveckla och som vi räknar med kan vara till stor nytta för familjer och stadsdelsförvaltningar. Nu när en baskunskap i Komet finns i nästan alla stadsdelar och en manual har utvecklats är det möjligt att med forskningsstöd vidareutveckla metoder.

Form och organisation

De nya uppgifterna i det här föreslagna projektet kan genomföras inom den organisatoriska ramen för det pågående projektet. Kometgruppen består för närvarande av 3,4 personer samt projektledare på cirka halvtid. Dessa kommer undre 2005 till stor del fortsätta att arbeta med nuvarande arbetsuppgifter: utbildning, handledning, utveckling av material och stöd till befintliga grupp- och handledare. Det föreslagna projektet kan inledas under 2005 och större kraft kan läggas på det under 2006. För att genomföra det föreslagna projektet behöver gruppen utökas med en person/anställning. Uppgifterna blir att utveckla och utpröva de ovan angivna innehåll i programmet.

Redan i ett inledande skede under våren 2005 tas kontakt med stadsdelsförvaltningarna för att undersöka deras intresse att delta i projektet. Preliminära kontakter är tagna och intresse finns. Någon/några SDF väljs ut som vill delta i utvecklingen av det föreslagna projektet, de kan också ha egna idéer om vad som bör utvecklas. Ett nära samarbete sker med dem.

Kostnader

De utökade arbetsuppgifterna motsvarar en kostnad på 500 000 kr, utöver de kostnader projektet för närvarande har.

Medel från länsstyrelsens har sökts och beviljats med två miljoner för två år, till och med 30.6.2005. Stadens kompetensfond bidrar med 2,4 miljoner avseende stadens kostnader för projektet, under två år, till och med 31.12.2005.

Precens ansöker hos Länsstyrelsen om *utvecklingsmedel till behandlingsinsatser* med en miljon kronor för det nya projektet för perioden 30.6.2005–31.12.2006.

Precens ansöker också om 750 000 kronor för *förebyggande insatser* hos Länsstyrelsen för resten av 2005 för att fullfölja Komet-projektet i dess nuvarande form, samt om bidrag till en utveckling av det förebyggande arbetet under 2006.

Forskning och utvärdering

Som en del i utvecklingsarbetet ska de metoder och arbetssätt som föreslås här utprövas och utvärderas. Det kommer att ske med hjälp av FoU-enheten. Därefter ska insatsernas effekt utvärderas. För den första utprövningen och utvärdering kommer bidrag också att sökas. Utvärdering av programmen kommer inte att kunna ske förrän efter andra halvåret 2006 och särskilt bidrag kommer att sökas för detta.

Dag Helin
Direktör

Peter Carlsten
Enhetschef, Precens